

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

OKULLARDA FİZİKSEL GÜVENLİK BİLGİ NOTU

05.02.2015

Okullarda Fiziksel Güvenlik Projesi ile çocukların eğitim ortamı ve yakın çevrelerinde, fiziksel çevreyi oluşturan yapılar ve donanımları nedeni ile maddi ve manevi bütünlüklerinin zarar görmesinin, bedensel ve psikolojik yaralanmalarının ve en önemlisi yaşamlarını kaybetmelerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Gündem Çocuk Derneği ile **Milli Eğitim Bakanlığı** arasında imzalanmış protokol kapsamında Gündem Çocuk Derneği tarafından yürütülmekte olan Okullarda Fiziksel Güvenlik Projesi kapsamında yapılan çalışmalarda derlenen ve aşağıda on maddede sıralanan uyarılar okullarda fiziksel güvenlik eksikliği sebebiyle hayatını kaybeden çocukların başlarına gelen olayların acı tecrübelerinden öğrenilmiştir. Dikkate alınması pek çok çocuğun yaşamını kurtaracaktır.

Bu maddeler ile ilgili alınacak önlemler okulda fiziksel güvenliği sağlanması için tam ve yeterli olmamakla birlikte çalışma tamamlanana kadar meydana gelebilecek olayları engellemek amacıyla hazırlanmıştır ve öncelikle alınması gereken tedbirleri içermektedir.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

1- Kayar Demir kapılar:

Okullarda yaygın olarak bahçe girişlerinde kalın metal profil ve demir çubuklardan yapılmış demir kapılar bulunmaktadır. Bu kapılar menteşeli açılır kapılar olabildiği gibi ağırlıklı olarak kayar kapı olduğu görülmektedir. Bu kapılarla ilgili en yaygın yaşanan sorunlar aşağıdaki gibidir:

DEVİRİLME – RAYDAN ÇIKMA:

- Kayar kapıların üzerinde hareket ettikleri raylarda zamanla meydana gelen zemin hareketlerinden ve değişikliklerden (zemin oturmasından, çökmeden ya da zemin döşemesindeki değişikliklerden (yeni beton atılması, asfalt dökülmesi vb.)) kaynaklı gömülmeler olabilmektedir. Rayları çöken ve/veya gömülen kayar kapılar açılıp kapanırken kolaylıkla raydan çıkabilmektedir. Raydan çıkmaları durumunda ağırlıklarından dolayı kontrol edilmeleri mümkün olamayabilir. Bu da o sırada kapının civarında bulunan çocukların yaralanmalarına hatta yaşamlarını yitirmelerine sebep olabilir.

Bu sebeple **kayar kapıların rayları** periyodik olarak kontrol edilmeli herhangi bir sorun gözlemlendiğinde sorun giderilene kadar kapı uygun şekilde sabitlenmeli ve kesinlikle kullanılmamalıdır.

- Kayar kapıların raydan çıkmasının ya da devrilmesinin bir diğer sebebi kapının **imalat hatalarıdır**. TSE belgesi olmayan, markası olmayan ve projesiz imal edilen demir kapıların kullanılmaması gerekir. Projesiz imal edilmiş demir kapılarda raydan çıkmaya karşı bulunması gereken emniyet dikmesinin bulunmaması ya da yanlış yapılmış olması gibi sorunlarla sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu da kapının açılıp kapanırken devrilmesine, raydan çıkmasına sebep olabilmektedir. Sürgülü demir kapılarda kapının arasında hareket ettiği en az üç dikme bulunmalıdır. Kapı açık konumdayken (sürekli ve en az) iki dikmenin, kapalı konumdayken ise üç dikmenin birden arasında sabit ve ayakta kalmalıdır.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

SIKIŞMA:

- Kapıların açma-kapama sistemleri manuel ya da otomatik olabilmektedir. Otomatik açma-kapama sistemine sahip kapılarda mutlaka şu sistemler olmalıdır:
  - Yedek Batarya: elektrik kesintilerinde açma kapama için yedek batarya ünitesi
  - Manuel Müdahale: elektrik kesintisi ve herhangi bir sorun durumunda manuel müdahale (açma ve kapatma) olanağı
  - Sıkışma Emniyeti: Kapının kapanması sırasında araya giren, önüne çıkan kişi ve eşyayı algılayacak v bu durumlarda kapatma işlemini otomatik olarak iptal ederek kapının açılmasına olanak veren sıkışma emniyeti

Bu sistemlerin mevcudiyeti ve çalışır vaziyette olduğu periyodik olarak kontrol edilmelidir. Herhangi bir arıza durumunda sorun giderilene kadar kapı açık olarak muhafaza edilmeli ve kesinlikle kullanılmamalıdır.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

2- Açık ve kapalı spor alanlarında bulunan kale, pota ve direkler

Okulların açık ve kapalı alanlarında bulunan futbol kalesi, basketbol potası, voleybol direği, tenis hakem kulesi vb. aksesuarların öğrencilerin asılması veya üzerine tırmanması sebebiyle devrilmesi sonucu pek çok çocuk yaralanmakta hatta yaşamlarını yitirmektedir.

Bu gibi spor aksesuarlarının asılma, tırmanma sırasında devrilmelerine karşı emniyete alınmış olması gereklidir. Bu gibi aksesuarlar (demonte dahi olsalar) buldukları yerde devrilmeye karşı yere uygun şekilde ankre edilmeli. Ankrajın sağlamlığı periyodik olarak kontrol edilmelidir.

Ayrıca mutlaka, spor alanlarında uygun yerlere kale, direk, pota gibi spor aksesuarlarının üzerine tırmanılmaması ile ilgili yazılı ve görsel uyarı levhaları konulmalıdır.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

3- Merdiven korkulukları, güvenlik kafesleri ve çitler

Okullarda merdiven ve teras bitimlerinde trabzan olarak, pencerelerde güvenlik kafesi olarak ya da bahçe duvarı üzerinde çit olarak demir çubuk ve profiller kullanılarak korkuluk, kafes ve çitler yapılmaktadır. Bunlarla ilgili dikkat edilmesi gereken önemli güvenlik riskleri şöyledir:

- **Korkuluklar/trabzanlar:**
  - Korkuluklar en az iki ayrı yüzeye (zemine ve duvara) çok sayıda çocuğun aynı anda dayanmasına, çarpmaya dayanıklı şekilde monte edilmemiş olmalıdır.
  - Korkulukların yatay ve dikey parçalarının birbirlerine mesafesi çocukların arasından geçemeyeceği kadar olmalıdır.
  - Korkulukların yatay elemanları üzerine kolaylıkla tırmanmayı engelleyecek şekilde olmalıdır.
  - Korkulukların çarpma durumunda yaralanmaya sebep verecek sivri uçları, köşeleri bulunmamalıdır.
- **Pencere demirleri:**

Okullarda hırsızlığa karşı güvenlik tedbiri olarak düşünülerek sıklıkla kullanılan pencere demirlerinin kullanımı pek çok çocuğun yaralanmasına ve hatta yaşamlarını yitirmelerine yol açmaktadır. Çocukların fiziksel güvenliğini riske atan bu demirlerin kullanımı önerilmemektedir.

  - Pencere demirleri okulda meydana gelebilecek olası bir yangından kaçışı kesinlikle engellememelidir.
  - Üst katlarda düşmeye karşı pencere demiri yerine tek yönlü kilitle çift yön açılır pencere kolları tercih edilmelidir.
  - Zorunlu olduğu hallerde pencere demirlerini yatay ve dikey elemanları arasındaki mesafe çocukların arasından geçemeyi denemeyecekleri darlıkta yapılmalıdır. Unutulmamalıdır ki pencere demirine sıkışma ve asılı kalma sebebiyle kaybettiğimiz çocuklar vardır.
- **Bahçe Korkulukları / çitler:**
  - Okul bahçe duvarları üzerinde yapılan korkuluklarda ve çitlerde sivri, keskin uçlar kesinlikle kullanılmamalıdır. Güvenlik açısından caydırıcı olması için yapılan sivri uçlu ve kesici demir korkuluklar gelişimsel ve doğal olarak çok hareketli olan çocukların yaralanmalarına ve hatta yaşamlarını yitirmelerine sebep olmaktadır.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

4- Asansörler

Son yıllarda yapılan okullarda özellikle bedensel engelli öğrencilerin eğitime erişimlerini kolaylaştırmak için asansörler yapılmaktadır. Ancak asansörler sürekli bakım ve takip gerektiren, takip ve bakımı yapılmadığında yaralanma ve ölüme sebebiyet verebilmektedir. Asansörlerle ilgili şu hususlara özellikle dikkat edilmelidir:

- Asansörler kullanım yoğunluğu ve biçimine uygun seçilmelidir.
- Asansörlerin periyodik kontrol, bakım ve takipleri ehil kişi ve kurumlara yaptırılmalıdır. (Ör: TMMOB Makina Mühendisleri Odası ve / veya markanın yetkili servisi)
- Asansörlerin arızalı olduğu dönemlerde kapısının kapalı olması sağlanmalı ve asansörün arızalı olduğu görsel ve yazılı uyarı lehvaları ile belirtilmelidir.
- Acil durumda asansöre müdahale edecek ekipman ve personel hemen ulaşılabilir olmalıdır.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

5- Okul alanı içindeki ve yakınındaki elektrik, ptt, su kuyuları, inşaat ve foseptik çukurları

- Okul alanı içinde veya yakın çevresindeki su kuyuları, foseptik çukurları, elektrik kuyuları, ptt kuyularının yerleri tespit edilmeli ve kapaklarının sağlam ve kapalı olup olmadığı periyodik olarak kontrol edilmelidir.
- Kapağı herhangi bir sebeple açılmış olan kuyu içinde birinin olup olmadığı kontrol edilmeden kapatılmamalıdır.
- Okul alanı içinde veya çevresinde yapılan inşaat veya tadilat işleri için açılan çukurlarların açık bulunduğu süre boyunca çevresinde şerit ve bariyerlerle gerekli güvenlik tedbiri alınmalıdır. Güvenlik tedbiri alınırken gündüz ve gece için oluşabilecek risk farkları da gözetilmelidir.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

6- Okul alanı içindeki istinat duvarları

İstinat duvarları birbiri arasında kot farkı olan iki yüzeyi ayırmak ve yüksek olanın yükünü taşıması için yapılan taşıyıcı taş veya betonarme duvarlardır. Bu duvarlarda çeşitli sebeplerle kayma, çözme, kopma, yıkılmalar olabilir. Ancak bu olaylar genellikle olmadan önce bazı işaretler verir ve iyi gözlemlendiği takdirde olmadan önce farkedilebilir.

- İstinat duvarları (özellikle de yığma taş duvarlar) depremselliği yüksek bölgelerde periyodik olarak çıplak gözle gözlenmelidir.
- Onun dışındaki bölgelerde ise mevsimsel olarak da yağışın yoğun olduğu mevsim geçişlerinde özellikle gözlenmelidir.
- Duvarda çatlak(lar) oluşması, yere oturduğu alanda oturmalar veya çökmeler ortaya çıkması durumunda duvarın boyunun iki katı genişlikte bir alan geçişe kapatılmalı ve teknik inceleme talep edilmelidir.
- İstinat duvarı yakınlarında kazı, inşaat vb. işler yapıldığı dönemlerde duvar çevresinde duvar boyununun iki katı genişlikte bir alan geçişe kapatılmalıdır. İnşaat süresi ve ardından duvarda çatlama ve kopmalar olup olmadığı gözlenmelidir.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

7- Çatılar ve kalkan duvarlar

Okul yapıları yaygın olarak kiremit kırma veya beşik çatılı olarak yapılmaktadır. Kırma çatılı binalarda çatı arasını iki uçtan kapatan ve “kalkan duvar” tabir edilen yığma duvarlar da bulunur. Normal şartlarda lento, bağlantı kirişi ile desteklenmiş olması gereken kalkan duvarlar çıklıkla bu kirişler olmadan imal edilmektedir. Bu durumda şiddetli rüzgar, zemin oturması gibi sebeplerle kalkan duvarlar kolaylıkla yıkılabilmektedir.

Bina çatıları ve kalkan duvarların ortaya çıkarabileceği fiziksel güvenlik riskleri şöyledir:

- Şiddetli rüzgar ve yağışın yaşandığı mevsimsel geçiş dönemlerinde kırık veya yerinden oynamış kiremitler bina çatısından aşağı düşebilir. Bu sebeple her yıl kış öncesi ve sonrası dönemde çatı kiremitlerinin sağlamlığı ve yerinden kalkıp kalkmadığı incelenmeli, kırık kiremitler çatıdan uzaklaştırılmalı ve yenisi ile değiştirilmeli, yerinden oynayan kiremitler yerine yerleştirilmelidir.
- Uzmanlığı olmayan kişilerin çatıya çıkmasına ve kiremitlerin üzerinde dolaşmasına izin verilmemelidir.
- Çatıya monte edilecek televizyon anteni vb. cihazlar için uzman desteği alınmalıdır.
- Herhangi bir sebeple çatıya çıkılması durumunda ardından çatı kiremitlerinin sağlamlığı ve yerinden kalkıp kalkmadığı kontrol edilmeli, kırık kiremitler çatıdan uzaklaştırılmalı ve yenisi ile değiştirilmeli, yerinden oynayan kiremitler yerine yerleştirilmelidir.
- Kalkan duvarlarda destek lentosu, bağlantı kirişi olup olmadığı kontrol edilmeli. Yok ise sağlamlık konusunda incelenmesi ve desteklenmesi için teknik destek istenmeli ve tedbir alınmalıdır.
- Kalkan duvarlar çatlaklara karşı periyodik olarak kontrol edilmeli. Herhangi bir çatlak tespit edildiğinde kalkan duvarın altı güvenlik şeridi ile geçişe kapatılmalı ve sağlamlık konusunda incelenmesi ve desteklenmesi için teknik destek istenmeli ve tedbir alınmalıdır.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

8- Islak hacimlerde kaymazlık

Okullarda, wc, duş, temizlik odası, laboratuvar gibi ıslak hacimlerde sıklıkla seramik ve beton zemin kaplamalar kullanılmaktadır. Çocukların güvenliği için bu zemin kaplamaların kaymazlık özelliğine sahip olması gerekir.

Bu mekanların zeminleri ile ilgili yapılması gereken işlemler şöyledir:

- Mevcut zemin kaplamasının kaymazlık özelliği yok ise derhal zeminin kaymazlık özelliği olan bir zemin kaplaması ile değiştirilmesi için girişimde bulunulmalıdır.
- Bu değişim yapılana kadar,
  - zeminin kuru tutulması için sık sık paspaslanması sağlanmalı,
  - ıslak mekan girişine ve içine uyarıcı işaretler asılmalı,
  - mümkün olan alanlar (özellikle lavabo önleri) delikli kauçuk paspas ile kaplanmalıdır.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

9- Elektrik tesisatına müdahaleler

Okul içi ve bahçesindeki elektrik tesisatına yapılacak müdahaleler gerektiği gibi yapılmazsa ölümcül fiziksel güvenlik riskleri ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle;

- Okuldaki hiçbir elektrikli alet ve tesisata projesi dışında bir müdahalede bulunulmamalıdır.
- Herhangi bir elektrikli alet arızasında yetkili servisinden ya da ehil bir teknik elemandan destek alınmalıdır.
- Elektrik tesisatına yapılacak herhangi bir eki değişiklik ya da iptal için ehil teknik elemanlardan destek alınmalıdır.
- Yapılacak müdahale elektrik tesisatı projesinde revizyon gerektiriyorsa bu konuda bir elektrik mühendisinden destek alınmalıdır.
- Açıktan ve çocukların erişebileceği alanlardan geçecek şekilde kesinlikle kablo, yeni hat çekilmemelidir. Hatların yeri ve yönü değiştirilmemelidir.

OKULLARDA
FİZİKSEL GÜVENLİK
PROJESİ

10-Eşya ve tesisat elemanlarının montajı

(Dolap, raf gibi mobilyalar ve radyatör, klozet, lavabo, pisuar gibi tesisat ekipmanları)

Dolap ve raf gibi mobilyalar ile radyatör, klozet, lavabo, pisuar gibi tesisat ekipmanı eşyalarının montaj sorunları çocuklar için ciddi fiziksel güvenlik riskleri oluşturmaktadır. Çocukların yaşlarına göre gelişimsel özelliklerine uygun ve normal olarak çok hareketli olacağı ve bunun sonucunda da bu eşyalara asılma, tırmanma, sallanma gibi eylemlerde bulunabileceği unutulmamalıdır. Bu riskleri bertaraf edebilmek için:

- Dolap, raf gibi demonte halde bulunan mobilyalar mutlaka dayandıkları duvara en az dört noktadan monte edilerek sabitlenmelidir. Monte edildikten sonra sağlamlığı periyodik olarak kontrol edilmelidir.
- Klozet, radyatör, lavabo, pisuar gibi tesisat elemanlarının ilk montajı mutlaka ehil kişilerce ve şartnamelerine uygun şekilde yapılmalıdır. Montaj sonrasında sabitlikleri ve sağlamlıkları periyodik olarak kontrol edilmelidir.